Bezpieczeństwo systemów komputerowych

Zagrożenia i konsekwencje

mgr Katarzyna Trybicka-Francik
kasiat@zeus.polsl.gliwice.pl
pok. 503

Słabe punkty sieci komputerowych

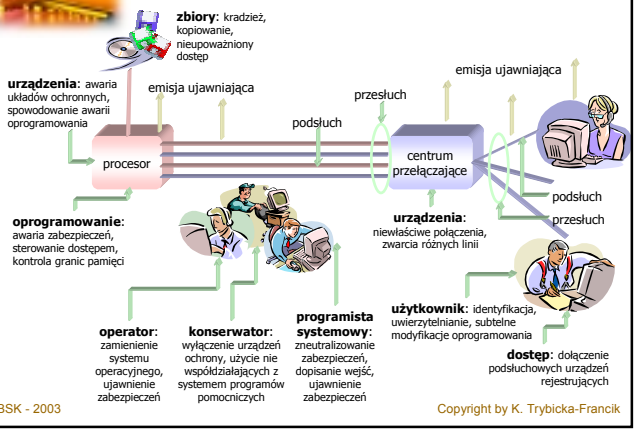

Klasyfikacja zagrożeń

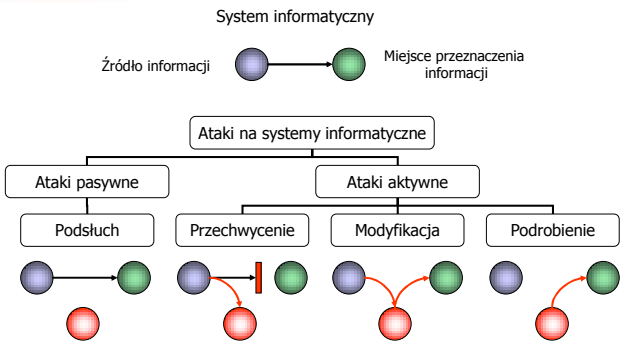

Typy zagrożeń – częstotliwość występowania

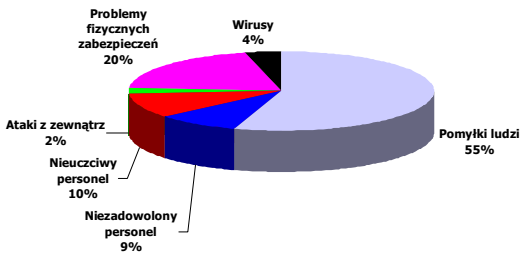

BSK - 2003 Copyright by K. Trybicka-Francik

Usługi ochrony

- Poufność
- Uwierzytelnienie
- Nienaruszalność
- Niezaprzeczalność
- Kontrola dostępu
- Dyspozycyjność

BSK - 2003 Copyright by K. Trybicka-Francik

Model ochrony dostępu do sieci

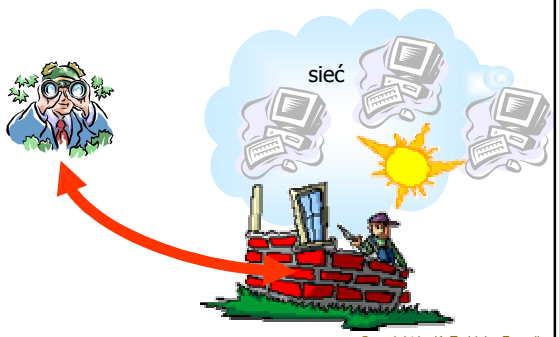

BSK - 2003 Copyright by K. Trybicka-Francik

Model ochrony dostępu do sieci

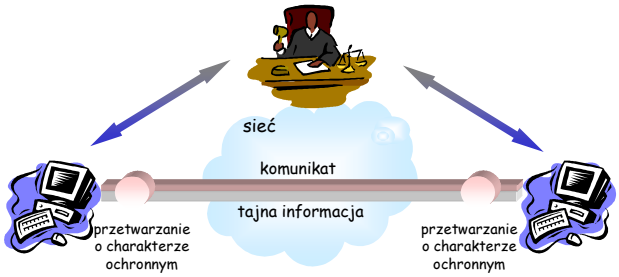

Terminologia

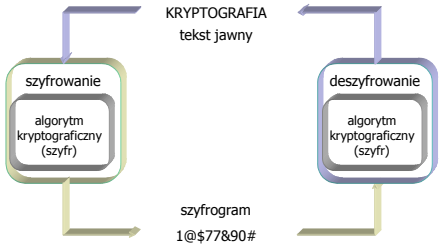

Szyfrowanie w sieci komunikacji pakietów

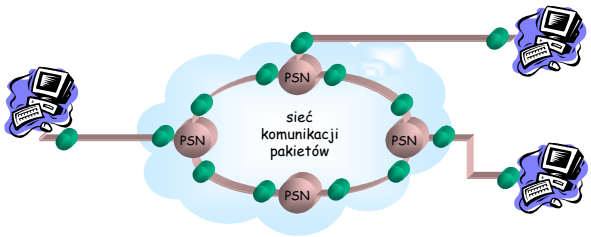

Szyfrowanie w sieci komunikacji pakietów

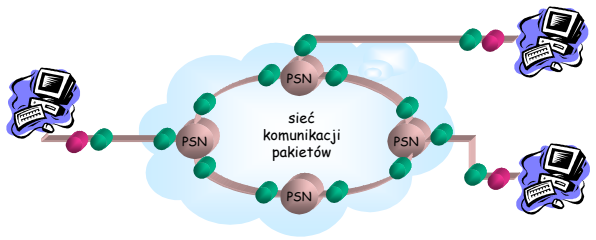

Szyfrowanie w sieci komunikacji pakietów

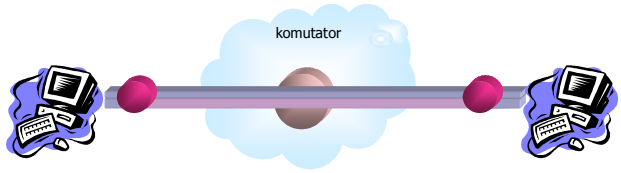

szyfrowanie na całej drodze przesyłu

Szyfrowanie w sieci komunikacji pakietów

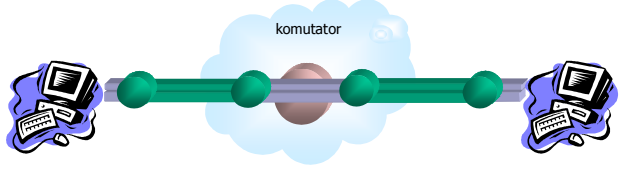

szyfrowanie na łączu

Szyfrowanie w sieci komunikacji pakietów

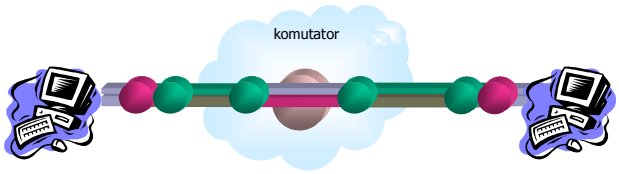

oba rodzaje szyfrowania

Teoria informacji

- ✓ Teoretyczne podstawy kryptografii opracował w 1949 r. Shannon.

  Zaproponował by teoretyczną poufność szyfru mierzyć nieokreślonością treści jawnej uzyskanej z przekazanego tekstu zaszyfrowanego.

- ✓ Teoria informacji dotyczy dwu zagadnień:
  - ✓ problemu „kanału z szumem”
  - ✓ problemu poufności

Teoria informacji

Teoria informacji

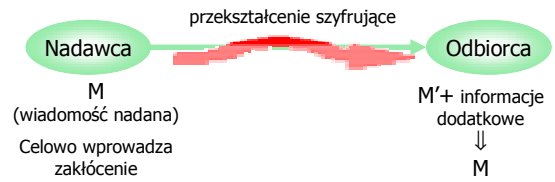

Teoria informacji

Jeżeli przyjmiemy, że $X_1, \ldots, X_n$ to warianty wszystkich możliwych treści wiadomości, a $p(X_1), \ldots, p(X_n)$ to prawdopodobieństwa, z jakimi one występują, przy czym

$$\sum_{i=1}^{n} p(X_i) = 1$$

to **entropię** definiujemy jako:

$$H(X) = \sum_{X} p(X) \log_2 \left(\frac{1}{p(X)} \right)$$

Innymi słowy, entropia to średnia ilość informacji przypadająca na wiadomość.

Teoria informacji

Wskaźnik języka dla wiadomości *N* jest zdefiniowany jako:

$$r = \frac{H(X)}{N}$$

Jest to średnia ilość informacji przypadająca na słowo.

Teoria informacji

Wskaźnik bezwzględny języka definiuje się jako maksymalną liczbę bitów informacji, które mogą być zakodowane w każdym znaku, pod warunkiem, że wszystkie słowa są jednakowo prawdopodobne. Jeżeli przyjmiemy, że alfabet danego języka zawiera *L* znaków, to **wskaźnik bezwzględny języka** jest dany jako

$$R = \log_2 L$$

maksimum entropii poszczególnych znaków.

Teoria informacji

Języki naturalne charakteryzuje pewna nadmiarowość, redundancja, która wynika ze struktury języka.
Nadmiarowość tę definiuje się jako:

$$D = R - r$$

Teoria informacji

Przyjmijmy że *Y* jest wiadomością ze zbioru wiadomości $Y_1, \ldots, Y_m$, przy czym

$$\sum_{i=1}^{m} p(Y_i) = 1$$

Przez *P(X|Y)* oznaczmy prawdopodobieństwo warunkowe wystąpienia wiadomości *X* przy znanym *Y*. Natomiast *p(X,Y)* oznacza łączne prawdopodobieństwo wystąpienia wiadomości *X* i *Y*, czyli $p(X,Y) = P(X|Y)p(Y)$.

Entropia warunkowa *X* przy danym *Y* jest określona wzorem:

$$H(X \mid Y) = \sum_{X,Y} p(X,Y) \log_2 \left(\frac{1}{P(X \mid Y)} \right)$$

Teoria informacji

Oznaczmy przez ***M*** zbiór wiadomości jawnych, a przez ***C*** zbiór szyfrogramów.
Shannon warunek na bezpieczeństwo doskonałe wyraził wzorem:

$$H(M \mid C) = H(M)$$

innymi słowy, zbiory ***M*** i ***C*** są statystycznie niezależne.

Teoria informacji

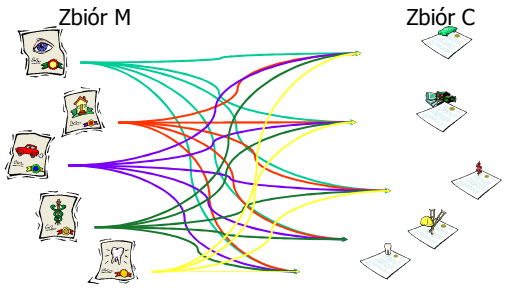

Teoria informacji

Oznacza to,
że dla uzyskania rozwiązania doskonale bezpiecznego:

- klucz musi być co najmniej tak długi, jak długi jest tekst jawny
- musi być ciągiem losowym,
- może być użyty tylko jednokrotnie.

każdy algorytm kryptograficzny
jest możliwy do złamania !!!

Teoria informacji - odległość jednostkowa

Dla wiadomości o długości *n* liczba kluczy deszyfrujących dany szyfrogram do zrozumiałego tekstu jest dana wzorem:

$$2^{H(K)-nD}-1$$

Odległość jednostkowa (punkt jednostkowy),U , jest to taka przybliżona długość szyfrogramu, że suma rzeczywistej informacji (entropii) w odpowiednim tekście jawnym i entropii klucza jest równa liczbie bitów szyfrogramu.

Dla większości symetrycznych systemów kryptograficznych

$$U=H(K)/D$$

Sukces
przy przełamywaniu
algorytmów obliczeniowo bezpiecznych
uzależniony jest od dostępnych zasobów:
mocy obliczeniowej i **czasu**.

Złożoność obliczeniowa

Złożoność obliczeniowa algorytmu mierzona jest za pomocą dwu zmiennych:

- **T** dla złożoności czasowej
- **S** dla złożoności pamięciowej

Złożoność obliczeniowa

Klasyfikacja

- złożoność algorytmu jest stała, gdy nie zależy od *n*, ***O(1)***,
- złożoność algorytmu jest liniowa, gdy rośnie liniowo ze wzrostem *n*, ***O(n)***,
- złożoność algorytmu jest wielomianowa, gdy wynosi $O(n^{f(t)})$ przy stałym *t*,
- algorytmy których złożoność wynosi $O(n^{f(t)})$, gdzie *t* jest stałą, a *f(n)* jest wielomianem zmiennej *n*, nazywamy algorytmami o złożoności wykładniczej,
- algorytmy których złożoność wynosi $O(n^{f(t)})$, gdzie *t* jest stałą, a *f(n)* jest więcej niż stałą, a mniej niż liniową, nazywamy algorytmami o złożoności superwielomianowej.

Złożoność obliczeniowa - klasy złożoności

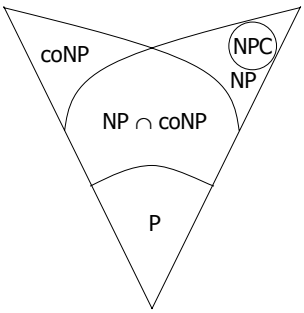

Kryptografowie
dążą do tego aby
złożoność obliczeniowa szyfrów nie była większa niż
liniowa

Kryptoanalitycy
dążą do tego aby
złożoność obliczeniowa algorytmów łamiących
nie była większa niż
wykładnicza

Złożoność superwielomianowa

Teoria liczb
- arytmetyka modularna

$a \equiv b \pmod n$, jeśli $a = b + kn$ gdzie k to liczba całkowita

(a+b) mod n = ((a mod n) + (b mod n)) mod n
(a- b) mod n = ((a mod n) - (b mod n)) mod n
(a*b) mod n = ((a mod n) * (b mod n)) mod n
(a*(b+c)) mod n = (((a*b) mod n)+((a*c) mod n)) mod n

$a^x \bmod n$
np.
$a^8 \bmod n = (a*a*a*a*a*a*a*a) \bmod n =$
$= ((a^2 \bmod n)^2 \bmod n)^2 \bmod n$

Teoria liczb
- arytmetyka modularna

Odwrotności modulo pewna liczba

$$a^{-1} \equiv x \pmod n,$$

czyli szukamy takiego x, że

$$1 = (a*x) \bmod n$$

np.

$$1/4 \equiv x \pmod 7$$
$$1 = (4 * x) \bmod 7$$
$$x = 2$$

Teoria liczb
- chińskie twierdzenie o resztach

Jeśli $n=p_1*p_2*...*p_t$ jest rozkładem liczby n na czynniki pierwsze, to układ równań

$$(x \bmod p_i) = a_i \text{ przy czym } i=1,2,...,t$$

ma jedno rozwiązanie x, przy czym x jest mniejsze niż n.

np.
n = 3*5 = 15
x = 14
(14 mod 3) = 2; (14 mod 5) = 4

Istnieje tylko jedna liczba mniejsza od 15 posiadająca reszty 2 i 4

Teoria liczb
- reszty kwadratowe

Jeśli p jest liczbą pierwszą i liczba a jest większa niż 0 i mniejsza niż p, to a jest resztą kwadratową modulo p, gdy zachodzi

$x^2 \equiv a \pmod p$ dla wszystkich x.

Nie wszystkie wartości liczby a spełniają to równanie.

np.

p=7 resztami kwadratowymi są 1, 2 i 4

$1^2=1\equiv1 \pmod 7$ $2^2=4\equiv4 \pmod 7$

$3^2=9\equiv2 \pmod 7$ $4^2=16\equiv2 \pmod 7$

$5^2=25\equiv4 \pmod 7$ $6^2=36\equiv1 \pmod 7$

liczby 3,5 i 6 są nieresztami kwadratowymi modulo 7

$x^2=3 \pmod 7$ $x^2=5 \pmod 7$ $x^2=6 \pmod 7$

BSK - 2003 Copyright by K. Trybicka-Francik

Teoria liczb
- liczby pierwsze

- Liczba pierwsza
  - jest większa niż 1,
  - posiada dwa dzielniki 1 i samą siebie
- Liczby względnie pierwsze
  - nie posiadają wspólnych dzielników różnych od 1, lub inaczej, jeśli ich największy wspólnym dzielnikiem jest 1

BSK - 2003 Copyright by K. Trybicka-Francik

Problemy

- Faktoryzacja
- Generatory liczb pierwszych
- Logarytmy dyskretne w skończonym ciele dyskretnym
- Generatory liczb pseudolosowych

BSK - 2003 Copyright by K. Trybicka-Francik

Dziękuję za uwagę